

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Congressen

Leven in een eenoudergezin

Jubileumcongres sectie Kinderen
en jeugdigen van de NVRG
[Den Haag, 18 november 2011]

Marij Peeters

Met het jubileumcongres 'Leven in een eenoudergezin' vierde de sectie Kinderen en jeugdigen van de NVRG haar tienjarig bestaan. Gastinstelling was De Jutters, centrum voor jeugd-ggz. De eerste presentatie ging over de toekomst van de systeemtherapie en werd verzorgd door Michiel van Essen, systeemtherapeut bij De Jutters.

Vervolgens kwam Walter Oppenoorth, gepensioneerd kinder-, jeugd- en gezinspsychiater, aan het woord. Oppenoorth heeft zijn sporen verdiend binnen het RMPI, een psychiatrisch-psychotherapeutisch instituut voor kind, jeugdige en gezin. Hij belichtte ondermeer de invloed van stress in het gezin van herkomst op de hersenontwikkeling aan de hand van de Social Baseline Theory: de mens is gebouwd om samen met de ander te zijn. Het samen zijn is stressverlagend, zoals het beroemde *hand holding* experiment van Jim Coan laat zien. Het brein kan beschouwd worden als een 'zelfbouwpakket': onder invloed van veilige hechtingservaringen ontwikkelen de hersenen zich anders dan in een onveilige omgeving.

Daarna hield Kitlyn Tjin A Djie, transcultureel systeemtherapeut, een lezing. Tjin A Djie leidt therapeuten op en besteedt daarbij veel aandacht aan de persoon van de therapeut en hoe die vanuit eigen (cultureel bepaalde) oordelen geleerd heeft te kijken naar families. Aan de hand van haar eigen familie- en gezinsgeschiedenis illus-

treerde zij de fragmentatie en verbroken verbindingen waaraan veel families uit verschillende culturen lijden. Tegelijk is de passie van een familie het voortbestaan ervan en dus het creëren van continuïteit. Ze brak een lans voor aandacht voor grootouders, een volgens haar onderbelichte groep in de systeemtherapie. Grootouders kunnen als geen ander afscheid nemen van eigen belangen om het perspectief van het kind te belichten. Zo wordt vanuit haar optiek een scheiding in Nederland vaak als een levensgebeurtenis van alleen het kerngezin beschouwd, terwijl ook de familie daarbij betrokken is. Systeemtherapeuten hebben de kans om die belangrijke anderen uit te nodigen.

In de doorwerking van scheiding en verlieservaringen bepleit Tjin A Djie verder de verbinding met de oorspronkelijke cultuur zoveel mogelijk te herstellen. Daarbij gebruikt zij taal, geur, poëzie en dergelijke om contact te maken met belangrijke anderen (soms generaties terug) uit de eigen cultuur.

Na de lunch sprak Flip Jan van Oenen, arts/systeemtherapeut. In zijn lezing 'Liefde is lijm en het belang van onconventionele verklaringen' belichtte hij ondermeer de evolutietheorie als context van waaruit we niet vaak denken, maar die aanvullend kan zijn op andere contexten. De evolutietheorie gaat primair over natuurlijke, seksuele selectie. Ook moraal, emotie en gedragspatronen hebben evolutionaire wortels. Zo is het ontwikkelen van een moraal binnen een gemeenschap, nog voor er sprake was van een centraal gezag of bijvoorbeeld van een overheersend geloof, nuttig (geweest) om afspraken over de samenwerking vorm te geven, zodat de

Leven in een eenoudergezin

gemeenschap kan overleven. De evolutie-theorie helpt om naast de perspectieven van interactie, structuur, cognitieve schema's, gender en cultuur, nog weer anders te kijken naar een systeem en de breuken daarin. Het kan gedrag helpen verklaren en daarmee in zekere zin ontschuldigen.

Ten slotte koos ik voor de workshop van mijn collega Elien van Oostendorp, gz-psycholoog en systeemtherapeut bij MoleMann Mental Health. Zij sprak over de behandeling van gezinnen met gescheiden ouders. Op basis van de *attachment focused family therapy*, ontwikkeld door Daniel Hughes (2007) heeft zij een eigen werkwijze geconstrueerd in het werken met aangemelde kinderen van gescheiden ouders. Ze gaat ervan uit dat het belangrijk is om er eerst voor de ouder te zijn, alle emoties te accepteren die de ouder ten aanzien van het kind heeft, voordat de ouder ditzelfde naar het kind kan doen. Na het doorwerken van de emoties van de ouder kan er gewerkt worden met de emoties van het kind die ten grondslag kunnen liggen aan het symptoomgedrag. Oostendorp leert de ouders in hun houding jegens het kind 'PACE': 'playfulness, acceptance, curiosity, empathy'. Dit helpt om in het contact alle emoties, ook bijvoorbeeld schaamte, in de kamer te krijgen. Bij een vechtscheiding pleit zij ervoor om altijd te werken in therapie. De twee therapeuten kunnen zich wijden aan het begrijpen en accepteren van de emoties van de ene ouder

jegens de andere. Zo lopen zij minder kans uitgespeeld te worden tussen twee mensen die mijlenver uit elkaar staan. Vervolgens benoemen de therapeuten onderling de verbinding tussen de ouders en werken via die weg aan een vorm van weer verbinden tussen de ouders zelf.

Ter afsluiting kwamen een moeder en haar zoon aan het woord. De gespreksleider legde hun vragen voor uit de zaal en het sprekerspanel over het leven in een eenoudergezin. Vragen die soms ook lieten zien hoe lastig het is om de eigen opvattingen over gezinnen los te laten. Het doel van dit experiment werd mij niet helemaal duidelijk en de nogal kwetsbare opstelling op het podium voor een grote zaal maakte het ingewikkeld om dieper op vragen in te gaan.

Al met al een geslaagde dag met veel informatie, niet allemaal nieuw, maar goed en helder gepresenteerd. Het onderwerp 'eenoudergezin' kwam her en der niet echt uit de verf, maar de expertise van de betrefende sprekers gaf desondanks stof om weer verfrist aan het werk te gaan.

Marij Peeters is gz-psycholoog, orthopedagoog en systeemtherapeut i.o. bij MoleMann Mental Health te Hilversum.

E-mail: marij.peeters@molemann.nl.

Literatuur

Hughes, D.A. (2007). *Attachment-focused family therapy*. New York: Norton.